

ANALIZA RYNKU TURYSTYCZNEGO **PERU**

„Peru, ziemia prądawnej, bogatej kultury i
przepięknych krajobrazów staje wobec
wyzwań nowoczesności...”

Katarzyna Pajor
IV Tir ORT/W

Spis treści:

I. Informacje ogólne	3
1) Geografia Peru	3
2) Klimat	6
3) Flora i Fauna	7
4) Historia	9
5) Społeczeństwo	12
6) Ustrój polityczny i podział administracyjny	13
7) Gospodarka	13
II. Warunki rozwoju turystyki	16
1) Warunki przyrodnicze	16
2) Regiony koncentracji ruchu Turystycznego	17
3) Wydarzenia kulturalne, święta, festiwale	26
4) Peruwiańskie smaki	30
III. Rozwój turystyki w Peru	32
IV. Analiza rynku turystycznego Peru	34
1) Rynek recepcji turystycznej	34
2) Rynek emisji turystycznej	41
3) Infrastruktura turystyczna	42
4) Branża turystyczna	46
Spis rysunków, tabel i wykresów	50
Bibliografia	52

I. Informacje ogólne

1.Geografia Peru

Najpopularniejsza teoria głosi, iż nazwa Peru pochodzi od tamtejszego słowa „biru”, co oznacza „rzeka”.

Peru jest położone w zachodniej części Ameryki Południowej. Jest trzecim, co do wielkości państwem tego kontynentu. Od północy graniczy z Ekwadorem i Kolumbią, od wschodu z Brazylią, od południa z Chile, od południowego wschodu z Boliwią natomiast od zachodu „obmywane jest falami Oceanu Spokojnego”¹.

Powierzchnia tego kraju to 1 285 220 km², co daje mu 19 miejsce na świecie.

Peru dzieli się na trzy krainy geograficzne:

- Costa (wybrzeże)
- Sierra (góry)
- Selva (dżungla)

Costa

Wybrzeże peruwiańskie stanowi pas o szerokości od 50 do 70 kilometrów i długości 2500 kilometrów, położony pomiędzy górami

Rysunek 1 Położenie Peru

(Andy), a Oceanem Spokojnym. Stanowi około 12 % powierzchni kraju. Bardzo ciekawy jest fakt, że to wybrzeże to najbardziej sucha pustynia świata, gdzie prawie nigdy nie pada deszcz! „Ci, którzy znają karaibskie wybrzeże Ameryki

Zdjęcie 1 Surowe wybrzeże Peru

Południowej, mogą być zdumieni surowym widokiem piaszczystych plaż Peru z olbrzymimi wydymami i klifami, na których rosną kaktusy.”¹ Ta susza jest powodowana przez zimne, morskie prądy płynące z południa. Powodują one również występowanie charakterystycznej dla Costy, mgły ‘garua’.

„Wzdłuż wybrzeża ciągnie się wąski pas nizinny, który często nawiedzają trzęsienia ziemi”². Ich przyczyną jest przechodzący wzdłuż costy, a biegnący przez cały kontynent uskok tektoniczny zwany „Cadena del Fuego” (Ognisty Pierścień).

Sierra

„Peru to przede wszystkim góry. Tutaj Indianki mówiące w języku Keczua zajmują się tkaniem dywaników, ubrań, tutaj ponad szczytami szybują kondory, a dzika roślinność porasta ruiny pozostałe po państwie Inków. Chociaż widoki są oszałamiające, ta wysokogórska część Peru – zwana po hiszpańsku Sierra – nie sprzyja człowiekowi.

Zdjęcie 2 Andy peruwiańskie

Rozrzedzone powietrze i poszarpane, skaliste grzbiety Andów stoją na przeszkodzie komunikacji, transportowi i rozwojowi.”³

Peruwiańska Sierra stanowi najpotężniejszy człon pasma Andów. Najwyższym szczytem Huascarán (6 768 m n.p.m.).

¹ Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s. 19

² źródło: www.wikipedia.org

³ Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s.21

Warto dodać, że tu znajduje się „najgłębszy na świecie Kanion Colca, posiadający 3400 m głębokości i 100 km długości”¹.

Region ten dzieli się następująco:

- Wyższa Kordyliery Zachodnia
- Niższa Kordyliera Wschodnia
- Puna – śródgórska dolina rozdzielająca te dwa pasma

Ciekawostką jest to, iż z Kordyliery Czarnej (pasmo Kordyliery Zachodniej) wypływają źródła Amazonki: Huallaga, Ukajali i Maranon.

Tutaj właśnie, w Andach peruwiańskich znajduje się Cuzco – „starożytna stolica imperium Inków, położona na wysokości 3300 m.n.p.m., to miasto najczęściej odwiedzane przez turystów, klejnot inkaskiej i kolonialnej architektury”²

Obok Cuzco innym ważnym miastem tu położonym jest niewątpliwie Arequipa, największa miejscowość regionu, położona u stóp czynnego wulkanu Misti.

Selva

Selva położona jest we wschodniej części kraju. Zajmuje trzy czwarte powierzchni Peru. Dzieli się na gorący i wilgotny teren Niziny Amazonki oraz Górną Amazonkę nazywaną „ceja de la selva”, co oznacza „brwi Selvy”. To tutaj właśnie spotykają się góry i rzeka.

Pomimo swojej dużej powierzchni, Selva zamieszkiwana jest zaledwie przez kilkanaście procent ludności. Ciekawe jest to, iż tutaj, w warunkach subtropikalnych, uprawia się kawę i ogromne ilości kakao.

¹ Źródło: www.travelplanet.pl

² Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s.261

2. Klimat

„Peru nazywane jest krajem wszystkich klimatów”¹.

Klimat jest bardzo zróżnicowany. Na większości obszaru państwa występuje klimat równikowy. Jego wybitnie wilgotna odmiana występuje w Amazonii. Średnia temperatura powietrza utrzymująca się przez cały rok wynosi od 24 do 32 stopni. Niskie są amplitudy temperatur. Duże są również sumy opadów – ponad 2500 mm rocznie. Andy to klimat równikowy suchy, górski, z charakterystyczną piętrowością. Temperatura spada tutaj do wysokości od 2-6 stopni Celsjusza. Na wybrzeżu panuje klimat zwrotnikowy suchy, na co wpływ ma zimny Prąd Peruwiański. Tutaj średnia temperatura wynosi 15 °C. Wilgoć dostarczana jest przez mgłę – garua. Tu dochodzi również to zjawiska El- Nino. „Następuje wówczas odwrócenie kierunku płynięcia zimnego prądu peruwiańskiego i zastąpienie go ciepłymi wodami ze strefy równikowej. Prowadzi to do poważnego zaburzenia naturalnych cykli w przyrodzie”.² El- Nino nasila się w związku z globalnym ociepleniem klimatu.

¹ „Peruwiańskie spotkania”, Michał Różycki, Nasza Księgarnia Warszawa 1989 s.15

² Źródło : www.travelplanet.pl

Miesiąc	Średnia temperatura [°C]	Średnie opady [mm]
Styczeń	28	3
Luty	28	0
Marzec	28	0
Kwiecień	22	1
Maj	20	4
Czerwiec	14	4
Lipiec	14	4
Sierpień	13	4
Wrzesień	17	4
Październik	18	5
Listopad	19	6
Grudzień	22	6

Tabela 1 Średnie roczne opady i średnie roczne temperatury w Peru

3.Flora i fauna

Zróżnicowanie klimatu pociąga za sobą odpowiednio duże zróżnicowanie świata roślin i zwierząt. Niektórzy naukowcy twierdzą, że Peru „zajmuje drugie miejsce w świecie pod względem różnorodności gatunków ptaków, trzecie – ssaków, a piąte – roślin”.¹ Flora i fauna jest chroniona w ponad 30 parkach narodowych i rezerwach, które stanowią 7% powierzchni kraju! Warto również dodać, że ze 103 istniejących na świecie stref ekologicznych, 83 można spotkać właśnie tu.

Jako, że w południowych Andach bierze swój początek wiele dopływów Amazonki, poruszając ten temat nie sposób nie wspomnieć o nizinie Amazonki. „Z lotu ptaka teren Amazonii wygląda jak niekończąca się masa zieleni. Ten gęsty parasol gałęzi stanowi siedlisko dla milionów zwierząt

¹źródło: www.przewodnik.onet.pl

i roślin.”¹ Jest ona domem dla ponad 2,5 miliona gatunków owadów, dziesiątek tysięcy odmian roślin i około 2000 rodzajów ptaków i ssaków. „Ptaki, żaby, nietoperze, sowy, świerszcze, skoczki, robaczki świętojańskie i cała masa innych niezidentyfikowanych stworzeń gra, śpiewa, piszczy, kwili, rechocze i wibruje w niekończącym się koncercie”². Naukowcy twierdzą, że właśnie tu istnieje największa różnorodność roślin! Ciekawostką jest, iż „jeden kilometr kwadratowy Amazonii zawiera około 90.000 ton żyjących roślin.”³

Z kolei zupełnie odmienne pod tym względem jest wybrzeże Peru. Ale, pomimo, iż teren ten – pustynny- jest

Zdjęcie 3 Peru to prawdziwy raj dla miłośników ptaków

ubogi w roślinność, żyje tu wiele zwierząt morskich i ptaków. Turyści odwiedzają tę część kraju, aby zobaczyć kolonie lwów morskich czy ptaków, takich jak pingwiny Humboldta, kormorany, flamingi, pelikany. Przy odrobinie szczęścia można tu także spotkać od czasu do czasu zamieszkujące Andy – kondory.

Na uwagę zasługuje również fauna Sierry. „Krajobraz Sierry jest niezwykle urozmaicony- skaliste Andy ustępują miejsca tropikalnym lasom równikowym; równie bogaty jest tamtejszy świat zwierząt”⁴.

Peru jest miejscem, w którym występuje największa na świecie różnorodność gatunków ptaków. Ibisy, andyjskie gęsi i różne gatunki kolibrów wiodą pełen niebezpieczeństw żywot na wyżynach. Spotyka się tu też lamy, alpaki, gwanako i wigonie (posiadacze najdelikatniejszego futra na świecie), czyli cztery gatunki z rodziny wielbłądowatych.

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 207

² źródło: www.taraka.pl

³ źródło: www.wikipedia.org

⁴ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 131

4. Historia Peru

„Peru oddalone od nas o 13 000 kilometrów, kraj wszystkich klimatów, niebotycznych Andów i przepastnych dżungli – zielonego piekła, ze śladami antycznych kultur i potężnego imperium Tahuantinsuyu, budził zainteresowanie najpierw Europy, następnie całego świata – od pierwszych dni podboju aż do naszych czasów.”¹

Odkrycia archeologów dowodzą, że początki cywilizacji peruwiańskiej sięgają 18 tysiąclecia p.n.e. Pierwsi mieszkańcy byli koczownikami, trudnili się zbieractwem oraz myślistwem. Wraz z upływem czasu zaczęli oni przechodzić na osiadły tryb życia. Pierwsze ślady osadnictwa znaleziono na wybrzeżu. Powoli następował rozwój rolnictwa.

Z wybrzeża plemiona zaczęły przemieszczać się w głąb lądu. Pierwsze osady zakładano w pobliżu rzek. Zajmowano się głównie rolnictwem. Zaczęło rozwijać się tkactwo i garncarstwo.

„Początek nowej ery to rozwój kultur regionalnych, w których już ceramika, metalurgia i tkactwo stały na bardzo wysokim poziomie”² Najważniejsze z tych kultur to Nazca na południu i Mochica na północy. Ludy Mochica pozostawiły po sobie monumentalne budowle w kształcie piramid, ogromne grobowce oraz fragmenty dawnych systemów nawadniających. Natomiast „najbardziej fascynującymi i tajemniczymi zarazem śladami kultury Nazca są gigantyczne linie, przecinające płaskowyż. Tworzą one olbrzymie geometryczne wzory i zarysy postaci i zwierząt widoczne jedynie z lotu ptaka”.³ Maria Reiche, niemiecka badaczka, która poświęciła życie badaniom tych tajemniczych rysunków uważa, że tworzyły one część kalendarza astronomicznego. Jednak ostatnie badania dowodzą, że owe geoglify były świętymi ścieżkami rytualnymi lub też miały związek z oddawaniem czci górom i kultami płodności.

¹ „Peruwiańskie spotkania”, Michał Różycki, Nasza Księgarnia Warszawa 1989 s.5

² źródło: www.travelplanet.pl

³ źródło: www.travelplanet.pl

Okres od 1200 do 1400 roku n.e. to epoka tworzenia państw - miast. Powstały wówczas liczne małe królestwa, z których najbardziej znaczące były Chimu z olbrzymim miastem Chan Chan, Chachapoyas z Kuelap, Chancay oraz Ica - Chincha.

W XV w. jedno z nich ze stolicą w Cuzco, rozpoczęło gwałtowną ekspansję i podbój militarny. W ten sposób powstało wielkie i bogate imperium Inków, zwane *Tahuantinsuyu* (Kraj Czterech Części). „Peruviańskie imperium stworzone przez dzieci słońca, chociaż istniało krótko, pozostawiło po sobie pasjonujące dziedzictwo”.¹ Powstały wówczas monumentalne budowle kompleksów świątynnych i pałacowych jak Machu Picchu, Pachacamac i Pisca. Budowano również obronne twierdze Sacsayuan, Pucaran, Ollantaytambo. Państwo Inków istniało w swej potęgze jedynie sto lat. Osłabione wewnętrznymi walkami łatwo zostało podbite przez hiszpańskich najeźdźców, uważających Peru za legendarny Kraj Złota.

Pierwszymi konkwistadorami dowodził Francisco Pizarro.

„Żądza złota sprawiła, że podbój Peru stał się jednym z najkrwawszych epizodów historii człowieka”².

Po raz pierwszy Pizarro przybył do Peru w 1528 r. Zorganizowana zbrojna wyprawa hiszpańska i zabicie władcy Inków - Atahualpy w 1532 r.

rozpoczęły wieloletnią wojnę inkasko-hiszpańską. Jej efektem była całkowita zagłada kultury Indian, których zaczęto niewolniczo wykorzystywać do pracy w kopalniach i

Rysunek 2 Francisco Pizarro

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 37

² Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 45

na plantacjach. W 1535 r. Pizzaro założył nową stolicę, Limę, a wicekrólestwo Peru nazywane było Nową Kastylia.

Przez kolejne trzy wieki Peru traktowane było wyłącznie jako zasobny skarbiec Hiszpanii. Grabiono, plądrowano i niszczone dawne inkaskie osady, a arystokrację wymordowano. Licznie wybuchające bunty rdzennej ludności były krwawo tłumione. Na fali walk wyzwoleniczych w Ameryce Południowej, Peru odzyskało **niepodległość** w 1821 r.

Kolejne lata nie były jednak latami pokoju. Toczyły się powstania, wojny i zatargi z sąsiednimi, nowo powstałymi państwami, Boliwią, Ekwadorem i Chile. Sytuacja polityczna nie ustabilizowała się także w następnym wieku. Następowaly przewroty, dyktatury i rządy junt wojskowych. Nasiliły się również, od lat 80. XX wieku, problemy gospodarcze, związane ze słabo rozwiniętą ekonomią i wysokim zadłużeniem państwa.

Wzrastały konflikty społeczne, głównie na tle etnicznego i ekonomicznego zróżnicowania społeczeństwa. Zagroženiem stabilności państwa okazało się także działające od kilkunastu lat maoistyczne ugrupowanie Świetlisty Szlak. Organizacja ta prowadziła partyzancką wojnę i terrorystyczne zamachy. Po przejęciu władzy przez Alberto Fujimori w 1990 r. i przeprowadzeniu przez niego licznych reform, sytuacja w Peru zaczęła się stabilizować.

Mimo pewnych osiągnięć na polu gospodarki i względnego uspokojenia sytuacji w Peru, kraj ten nadal boryka się z licznymi problemami społeczno-politycznymi.

Od października 2006 prezydentem ponownie jest Alan Garcia Perez, którego poprzednie rządy doprowadziły kraj do zapaści gospodarczej.

5. Społeczeństwo

„Peru to mozaika różnych kultur, z których każda odcisnęła swój ślad na tożsamości narodowej.”¹

Całkowita liczba ludności w lipcu 2007 roku wynosiła 28,7 mln osób, co daje 40 miejsce na świecie, a 4 miejsce w Ameryce Południowej. Gęstość zaludnienia wynosiła 22,3 osób/km². Jest to drugi, co do liczby ludności kraj andyjski.

Szacuje się, że w 2050 roku populacja wyniesie 42 mln.

W 2005 roku 72,6% obywateli Peru mieszkało w miastach, a pozostałe 27,4% na terenach wiejskich.

Zdjęcia 4 i 5 Peruwianczycy

Okolo 8 mln osób, czyli co 4 obywatel Peru mieszka w stolicy kraju – Limie.

Peruwianczycy są narodem wieloetnicznym, Indianie stanowią 45% populacji kraju, Metysi 37%, a biali (głównie pochodzenia hiszpańskiego) 15%.

Językami urzędowymi są: hiszpański, keczua i ajmara. „Według spisu powszechnego z 1993 roku język hiszpański jest językiem ojczystym dla 80,3% obywateli Peru, a język keczua dla 16,5% Peruwianczyków. Inne języki (głównie indiańskie) były językami ojczystymi dla 3% populacji kraju ².”

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 77

² źródło: www.wikipedia.org

6.Ustrój polityczny i podział administracyjny

„Zgodnie z konstytucją z 31 grudnia 1993, Peru jest republiką, w której głową państwa jest prezydent wybierany w powszechnych wyborach na 5-letnią kadencję. Prezydent posiada dwóch wiceprezydentów. Członkowie rządu są mianowani przez prezydenta, na czele rządu stoi premier. Władza ustawodawcza należy do jednoizbowego parlamentu - Kongresu Republiki Peru. 120 członków parlamentu jest wybieranych w wyborach powszechnych również na 5-letnią kadencję.”¹

Peru podzielone jest na 25 regionów i prowincję Lima. Każdy region, co 4 lata, wybiera swój zarząd pod przewodnictwem prezydenta i rady regionu. Planuje on rozwój regionu, realizuje publiczne projekty, promuje aktywność ekonomiczną i zarządza własnością publiczną. Prowincja Lima jest zarządzana przez radę miejską.

Regiony:

- Amazonas
- Ancash
- Apurímac
- Arequipa
- Ayacucho
- Cajamarca
- Callao
- Cusco
- Huancavelica
- Huánuco
- Ica
- Junín
- La Libertad
- Lambayeque
- Lima
- Loreto
- Madre de Dios
- Moquegua
- Pasco
- Piura
- Puno
- San Martín
- Tacna
- Tumbes
- Ucayali
-

Prowincja : Lima

¹ źródło: www.wikipedia.org

Rysunek 3 Podział administracyjny Peru

7. Gospodarka

„Peru to kraj rozwijający się obciążonym wysokim zadłużeniem zagranicznym (27,93 mld USD), ale jednocześnie jednym z najszybciej rozwijających się w całej Ameryce Południowej”.¹ Wzrost gospodarczy w 2003 roku wyniósł 4%, waluta jest stabilna, a inflacja utrzymuje się na poziomie 2,2%. W 2005 roku produkt krajowy brutto wynosił 6715\$. Bezrobocie kształtuje się na poziomie 7,2%.

Głównymi eksporterami do Peru (ryby i produkty rybne, złoto, miedź, cynk, ropa, kawa, cukier, bawełna) są:

- USA 26,1%
- Wielka Brytania 11,6%
- Chiny 7,9%
- Szwajcaria 7,5%

¹ źródło: www.wikipedia.org

➤ Japonia 4,9%

Głównymi importerami (przemysł maszynowy, sprzęt transportowy, żelazo, stal, chemikalia, farmaceutyki, produkty żywnościowe) są:

- USA 27,5%
- Hiszpania 8,3%
- Chile 7,9%
- Brazylia 4,7%
- Kolumbia 4,6%

Podstawą gospodarki Peru jest wydobywanie i eksport bogactw mineralnych takich jak: rudy miedzi, cynku, ołowiu, żelaza, ropy naftowej i gazu ziemnego, bizmutu, rtęci, molibdenu, antymonu, srebra, złota oraz guano.

W wydobywaniu srebra Peru zajmuje 3 miejsce na świecie.

Możliwość rozwoju rolnictwa jest bardzo ograniczona ze względu na fakt, że Peru jest krajem górzystym. Grunty orne zajmują zaledwie 3% powierzchni kraju. Produkcja nie jest wydajna, co sprawia, że kraj nie jest samowystarczalny w produkcji żywności. Mimo to, Peru eksportuje pewne ilości bawełny, cukru i kawy.

Trzcina cukrowa jest podstawą rolniczej produkcji kraju.

„W trudniej dostępnych obszarach Selvy coraz większe powierzchnie zajmują plantacje krzewów kokainowych. Peru uważane jest za jednego z głównych dostawców narkotyków na światowy rynek. Według niektórych źródeł dochody z nielegalnego eksportu koki są tego samego rzędu, co całe dochody z legalnego eksportu kraju”.¹

Płynący wzdłuż wybrzeży chłodny Prąd Peruwiański, przynosi obfitość ryb morskich. Dlatego nie sposób nie wspomnieć, że rybołówstwo jest ważną dziedziną peruwiańskiej gospodarki i źródłem dochodu narodowego. Pod tym względem Peru zajmuje 4 miejsce na świecie.

¹ źródło: www.travelplanet.pl

II. Warunki rozwoju turystyki

1. Przyrodnicze warunki rozwoju turystyki

Peru nie jest odpowiednim krajem do uprawiania tzw. turystyki 3x S (sun, sea, sand). Linia brzegowa jest słabo rozwinięta, przeważa wysokie skaliste wybrzeże. Plaże nie należą do najlepszych. W pobliżu miast są one brudne, występują też niebezpieczne prądy przybrzeżne, a woda jest raczej zimna. Te warunki jednak nie zniechęcają amatorów sportów wodnych, którzy znajdują tu wyśmienite warunki do uprawiania surfingu, windsurfingu, scuba divingu.

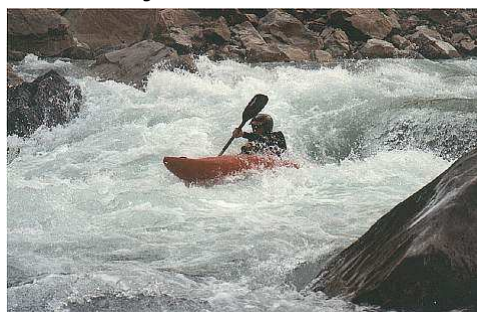
Ale przecież turystyka wypoczynkowa to nie wszystko. Peru wraz ze swą niezwykłą różnorodnością przyrody stwarza turystom możliwość uprawiania wielu innych rodzajów turystyki i sportów!

Parki narodowe

Aby chronić niezwykle dziedzictwo przyrodnicze, stworzono międzynarodowy system ochrony przyrody. W Peru istnieje 12 parków narodowych, a cały teren chroniony pokrywa ponad 14% powierzchni kraju!

Rzeki, kaniony

Rzeki i kaniony peruwiańskie są źródłem życia, piękna i zabawy jednocześnie. Dają możliwość nie tylko podziwiania różnorodności flory i fauny, czy wędkowania, ale również świetnie nadają się do uprawiania sportów ekstremalnych. Ogromnym zainteresowaniem wśród turystów cieszą się spływy – whitewater rafting, które co jest ciekawostką zostały zapoczątkowane w Peru przez Polaka – Jurka Majcherczyka. Wspaniałym doświadczeniem może być też podróż Amazonką! „To okazja do zetknięcia się z

Zdjęcie 6 Kajakarz w kanionie Colca

fantastyczną przyrodą, niezapomnianymi krajobrazami i zasmakowania całkiem innego trybu życia. Tutaj czas nie biegnie, lecz płynie”¹

Góry

Jednak wśród turystów największą popularnością cieszą się trekking oraz wspinaczka wysokogórska.

„Andy peruwiańskie to prawdziwy raj dla miłośników wycieczek oraz wspinaczki bez względu na poziom zaawansowania.”²

Większość szlaków w Andach to dłuższe trakty spacerowe, wiodące niekiedy po dość stromych ścieżkach, ale dostępne dla każdej zdrowej osoby o średniej kondycji. Natomiast dla odważniejszych, bardziej spragnionych wrażeń turystów Andy oferują niezwykle możliwości wspinaczki. Pokryte śniegiem szczyty osiągają wysokość od 5500 do 6800 m.n.p.m, m.n.p.m pod względem trudności są bardzo zróżnicowane.

2. Regiony koncentracji ruchu turystycznego oraz największe atrakcje turystyczne.

Lima

„Herman Melville, autor Moby Dicka, nazwał Limę najsmutniejszym miastem świata. Braku entuzjazmu nie kryli także mieszkańcy stolicy – Ta okropna

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 207

² Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 123

Lima, powiedział pisarz Sebastian Salazar Bondy o swoim mieście w latach 60. XX wieku. Turysta, który bezkrytycznie zawierzy takim sądom, a często i swojemu pierwszemu wrażeniu, może wiele stracić, bo miasto ma nieuchwytny czar i oferuje ciekawe przeżycia.”¹

Lima to miasto pełne paradoksów, posiadające kilka oblicz: przepych z czasów kolonialnych, sąsiaduje z orientальnym bazarem, a dzielnice slumsów przechodzą w ciche, eleganckie zakątki wśród starych budowli. Mieszkańcy traktują ją z mieszanymi uczuciami – jedni ją nienawidzą, inni kochają.

Lima została założona w 1535 roku przez Francisco Pizarro. Od 1821 roku jest stolicą republiki Peru. Obecnie jest głównym ośrodkiem przemysłowym, handlowym, finansowym, kulturalnym i naukowym kraju. W swej długiej historii była wielokrotnie niszczona przez trzęsienia Ziemi. Mimo to posiada wiele wspaniałych zabytków.

Historyczne centrum Limy jest wpisane na listę UNESCO. Zwiedzanie zwykle zaczyna się od placu Plaza Major. Centralnym punktem jest historyczne centrum miasta – XVII fontanna z brązu, zwieńczona Aniołem Chwały. Ponoć jest to kopia, a oryginalny Anioł wedle legendy odfrunął stąd w 1900 roku.

Zdjęcie 7 Plaza de Armas w Limie

Gmach katedry jest również godnym zobaczenia zabytkiem. Budowla była wiele razy niszczona, ale jakimś cudem przetrwała w bardzo dobrym stanie. Wnętrze świątyni zachwyca rozmachem i przepychem.

Po północnej stronie placu Plaza Major znajduje się Palacio de Gobierno, czyli pałac prezydencki. Pochodzi

on z 1938 roku i jest utrzymany w pełnym przepychu francuskiego baroku. W południe, każdego dnia oprócz niedziel, można tu podziwiać uroczystą zmianę warty.

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 149

Monasterio de San Francisco, czyli klasztor i kościół świętego Franciszka to prawdziwy klejnot kolonialnej architektury sakralnej. Mówi się, że nawet ci, którzy nie przepadają za tego typu budownictwem powinni obejrzeć ten zabytek. Na uwagę zasługuje również znajdująca się tu biblioteka oraz kolekcja malarstwa religijnego z obrazami pochodzącymi z pracowni Rubensa.

Warto zajrzeć do tutejszego, pochodzącego z 1551 roku, najstarszego uniwersytetu w Ameryce Południowej, jak również wielu muzeów, którymi może poszczycić się miasto.

Jednak Lima to nie tylko wspaniałe pałace i kościoły. Będąc tu warto na chwilę zostawić przeszłość i przyjrzeć się współczesnemu miastu.

Zdjęcie 8 Most westchnień w Limie

Trzeba koniecznie zajrzeć do Miraflores, dzielnicy kafejek, restauracji, nocnego życia i sklepów. Na tutejszych targowiskach można znaleźć wspaniałe wyroby

rzemiosła artystycznego.

Warto również spędzić kilka chwil na drewnianym Puente de los Suspiros, – czyli moście westchnień, będącym tradycyjnym miejscem spotkań zakochanych.

Arequipa

„Arequipa, intelektualna stolica nowoczesnego Peru, jest dumnym i dobrze prosperującym miastem, a jej kolonialne zabytki należą do najpiękniejszych kraju”.¹

Arequipa to drugie, co do wielkości, zaraz po Limie miasto peruwiańskie. Położona jest na wysokości 2325 m.n.p.m, m.n.p.m żyznej dolinie pomiędzy górami i pustynią.

Stare miasto Arequipy zostało w 2000 roku wpisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Plac Plaza de Armas w mieście należy do najpiękniejszych całym Peru. Warto po nim pospacerować i przyjrzeć się wspaniałej fasadzie katedry, jezuickiemu kościołowi La Compania, a także pięknym budynkom z grubo ciosanego kamienia.

Zdjęcie 9 Plaza de Armas w Arequipie

Nie można nie wspomnieć, że Arequipa zachwyca także świecką architekturą kolonialną– stoi tu wiele XVIII-wiecznych siedzib patrycjuszy. Najciekawsze z nich Casa Ricketts, Complejo Cultural Chaves la Rosa oraz Casa de Moral.

¹ Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 249

Jednym z najciekawszych miejsc w mieście jest klasztor Monasterio de Santa Catalina otwarty dla zwiedzających 1970 roku, po blisko 400 latach istnienia.

Ekspozycję przedstawiającą historię miasta można obejrzeć w muzeum Museo Historio Municipal.

Cuzco

„Starożytna stolica imperium Inków, położona na wysokości 3300 m.n.p.m, to miasto najchętniej odwiedzane przez turystów, klejnot inkaskiej i kolonialnej architektury.”¹

Miasto zostało założone przez pierwszego władcę Inków Manco Capaca w XII wieku. Qosqo dla Inków znaczyło „pępek świata”, wierzyli, że ich miasto jest źródłem życia.

Zdjęcie 10 Katedra przy Plaza de Armas w Cuzco

Najbardziej zdumiewającą i charakterystyczną cechą Cuzco jest jego architektura. Zwiedzanie trzeba zacząć od jednego z najpiękniejszych kolonialnych placów w Ameryce Łacińskiej – Plaza de Armas. Przy placu stoi wspaniała

katedra oraz kościół Jesus Maria. Jednak najważniejszym miejscem religijnego kultu Inków była El Templo del Coricancha, czyli Świątynia Słońca. Jest ona najwspanialszym

¹ Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 261

kompleksem architektonicznym w Cuzco. Jej ściany pokryte były złotem wysadzonym szmaragdami i turkusami. Spośród wielu kościołów warto również odwiedzić La Compania de Jesus i przekonać się, dlaczego właśnie ten kościół zyskał miano najpiękniejszego całym Cuzco. Do ciekawostek architektonicznych należy kolumna narożnego okna – od wewnątrz wygląda jak mężczyzna z brodą, od zewnątrz jak naga kobieta. Zanim opuści się Cuzco wyruszy dalej, warto zajrzeć do pubu Cross Keys, prowadzonego przez Anglika Barriego Walkera.

Machu Picchu

Machu Picchu powstało w XV wieku, w języku keczua oznacza „stary szczyt”. Zostało opuszczone już 100 lat później. Położone 112 km od Cuzco, jest najlepiej zachowanym miastem Inków.

Miasto dzieli się na dwa obszary. Pierwszym jest strefa rolnicza z położonymi na stokach góry tarasami uprawnymi i systemem kanałów nawadniających. Drugi stanowi okręg miejski z pałacami, świątyniami i domami mieszkalnymi. Machu Picchu „zostało zbudowane z jasnego granitu, a budowle zostały w niezwykle sposób zharmonizowane z istniejącą rzeźbą terenu”¹.

¹ źródło: www.skarby-swiata.pl

Najdoskonalszą budowlą w mieście jest Świątynia Słońca,

Zdjęcie 11 Machu Picchu

która pełniła funkcję obserwatorium astronomicznego. Innym, wspaniałym zabytkiem jest Intihuatana- najważniejsze sanktuarium, w tłumaczeniu „sanktuarium kamienia słońca”, jego cień wyznaczał pory roku i był związany z losami mieszkańców. Kolejny to np. Dom Moździerzy czy Grupa Kondora.

Machu Picchu zostało w 2007 roku wpisane na listę 7 nowych cudów świata.

Płaskowyż Nazca

Jeszcze 60 lat temu Nazca niczym nie różniło się od innych peruwiańskich miast. Jednak okazała się jedną z naukowych zagadek Nowego Świata i dzisiaj przyjeżdża tutaj mnóstwo ludzi.

Linie na płaskowyżu Nazca to grupa rysunków przedstawiających zwierzęta, figury geometryczne i ptaki, które osiągają wielkość 300 metrów i są wyżłobione w suchej

Zdjęcie 12 Rysunki na płaskowyżu Nazca

powierzchni pustyni. Przetrwały one najprawdopodobniej około 2 tysiące lat, a wykonano je usuwając górną warstwę kamieni i układając je obok jaśniejszej, odsłoniętej warstwy ziemi. Do dziś są one wielką zagadką, ich pochodzenie

próbowano wyjaśniać za pomocą najróżniejszych teorii, od naukowych po te budzące rozbawienie.

Jezioro Tititaca

Zdjęcie 13 Widok na wyspę Uros

„Wciąż tajemnicze, niezwykle jezioro; legendarne miejsce narodzin pierwszego inki i ojczyzna fascynujących społeczności Puno i Copacabana.”¹

To jezioro jest najwyżej położonym jeziorem żeglownym na świecie, a także centrum regionu, w którym się znajduje. Najbardziej znane i warte zobaczenia są sztucznie pływające wyspy z trzciny – Islam de los Uros. Turystów przyciąga również wyspa Taquile – ojczyzna zręcznych tkaczy. Można tu kupić

wspaniałe wyroby z wełny i alpaki oraz kolorowe ubrania. Nie ma tutaj hoteli, ale mieszkańcy wyspy przyjmują gości na noc we własnych domach, co może być wspaniałą przygodą.

¹ Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 301

Będąc w tym regionie nie sposób nie odwiedzić miasta Puno, będącego ważnym ośrodkiem peruwiańskiego folkloru. Budynki warte obejrzenia to katedra, dom hrabiego Lemos – założyciela miasta, biblioteka oraz miejsca Pinacoteca, czyli galeria sztuki.

Inne ciekawe zabytki to:

Stanowisko archeologiczne Chavín de Hunter

Znajduje się w obszarze, na którym żyli przedstawiciele Kultury Chan, znani z wysokiego rozwoju architektury sakralnej.

W 1985 roku stanowisko zostało zapisane na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Na obszarze stanowiska znajdują się dwie ważne budowle El Castillo (zamek) oraz Wczesna Świątynia.

Tambu Machay

Tambu Machay to starodawne miejsce Inków. Tu znajdowały się dawne łaźnie Inków. Zabytek ten znajduje się w pobliżu Cuzco. Budowla złożona jest z dwóch brył w kształcie tarasów. Po nich przepływa woda posiadająca właściwości lecznicze.

Twierdza w Sacsahuamán

Twierdza w Sacsahuamán również znajduje się w pobliżu Cuzco, na zboczach Sacsahuamán. Została zbudowana w XV wieku z kamieni. Plan twierdzy podobny jest do paszczy pumy, a 22 zygzaki murów to zęby. W środku znajduje się baszta na planie koła. To właśnie w tej twierdzy bronił się przez pięć miesięcy Manco Inca w 1536.

Miasto Cajamarca

Cajamarca to miasto w północno-zachodnim Peru wznoszące się na wysokości 2750 metrów. Obecnie zamieszkałe przez

około 100 tys. mieszkańców.

Miasto posiada piękną architekturę. Warto zobaczyć budowlę z czasów Inków El Cuarto del Rescate, oraz muzeum archeologiczne, muzeum sztuki i muzeum Etnograficzne.

3. Wydarzenia kulturalne, święta, imprezy

„Wiele świąt peruwiańskich powstało w wyniku połączenia obrzędów katolickich, inkaskich, a nawet jeszcze dawniejszych, które celebryje się tu z wielką pompą i entuzjazmem.”¹

Fiesty

Wiejskie fiesty odbywają się niemal w każdym zakątku Andów, można dość łatwo na nie trafić. Są obchodzone hucznie, z muzyką, tańcem, wspaniałymi kostiumami oraz dużą ilością jedzenia i picia. Na wybrzeżu również świętuje się równie radośnie, szczególnie podczas tzw. Fiesta Negra, której towarzyszy afroperuwiańska muzyka i taniec.

Najważniejsze święta, np. Fiesta Parias z okazji Dnia

Zdjęcie 14 Kolorowa fiesta

Niepodległości są znane w całym kraju. Niektóre zaś mają zasięg lokalny np. El Señor de los Milagros w Limie.

¹ Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 114

Święta

Święta w Peru mają fascynującą oprawę, ponieważ powstały w wyniku przemieszania się różnych kultur. Najlepszym przykładem mogą być ceremonie Inti Raymi w Cuzco. Święto słońca było tak wielką uroczystością wśród Inków, że kościół katolicki nie mógł jej całkowicie wyeliminować. Przeniósł ją, więc na 24 czerwca i połączył z dniem św. Jana. Kolejnym świetnym przykładem współistnienia kultur jest Święto Matki Boskiej Gromnicznej w lutym.

Natomiast karnawał, wywodzący się z tradycji pogańskich wszędzie obchodzi się podobnie- bardzo hałaśliwie.

Tabela 2 Święta i festiwale w Peru

<u>Data</u>	<u>Nazwa święta</u>
1 styczeń	Nowy Rok (święto państwowe)
15-20 stycznia	Tydzień założenia Limy, oficjalne obchody rocznicy założenia miasta w 1535 roku.
24-31 stycznia	Festiwal de la Marinera w Trujillo; to coroczny konkurs tańca tradycyjnego
1-15 luty	Gruz de Chalon w Chiclayo; rękodzieło I targi w pobliżu Motupe- celu pielgrzymek
8-14 luty	Virgen de la Candelaria w Puno; ważne święto religijne na cześć patronki miasta La Mamita Candicha; odbywają się występy ludowe, parady, tańce, pokazy sztucznych ogni, koncerty;
Każda niedziela	Carnival w Iquitos; odbywają się kolorowe maskarady i typowe tańce La Pandilla w całym mieście;
W poł. miesiąca	Carnival w Puno i Cajamarca. Karnawał odbywa się w całym kraju, ale w tych miastach ma charakter szczególny dzięki tradycyjnym festiwalom i tańcom.

1-5 marca	Fiesta de la Vendimia w Ica; odbywa się winobranie, które świętuje się paradami, tańcami i hucznymi zabawami;
marzec/kwiecień	Semana Santa (Wielki Tydzień); uroczystości odbywają się w całym kraju, ale wyróżnia się procesja w Cuzco ku czci El Senor de los Temblores
trzeci tydzień kwietnia	Narodowy konkurs Caballos de Paso w Limie; wystawa i konkurs w Mamaconie (30 km od Limy) gromadzi hodowców koni z najważniejszych regionów w Peru;
1 maj	Święto pracy i San Jose (św. Józefa), to święto państwowe
2 maj	Gruz Velacuy w Cuzco; podczas uroczystości krzyże we wszystkich kościołach zostają przykryte welonami;
2-4 maj	Las Alasitas w Puno; wystawa i targ miniaturowego rękodzieła;
1 tydzień czerwca	Tydzień Góralski w Andach, w Huaraz; międzynarodowe zawody narciarskie oraz wiele odmian innych sportów;
Połowa czerwca	Korpus Christi w Cuzco; Święto Bożego Ciała- jedno z najpiękniejszych obrzędów łączących religię z folklorem; hostia i figury świętych ze wszystkich kościołów są obnoszone Cuzco uroczystej procesji po całym Cuzco;
24 czerwca	Inti Raymi (Festiwal Słońca) w Cuzco; to pradawny festiwal w twierdzy Sacsayhuaman, mają miejsce rytuały Inków, parady, tańce ludowe, konkursy;
29 czerwca	San Pedro y San Pablo (św. Piotra i Pawła), to święto państwowe)
15-17 lipiec	La Virgen del Carmen w Cuzco; uroczystości odbywają się w całych górach, szczególnie barwne w Paucartambo, 255 km od Cuzco
28 i 29 lipca	Święto Niepodległości
13- 19 sierpnia	Tydzień Arequipy; to najważniejsze doroczne święto w mieście, odbywają się

	tańce ludowe, targi rękodzieła, uwieńczone 15 sierpnia pokazem sztucznych ogni na Plaza de Armas;
30 sierpnia	Santa Rosa de Lima (święto państwowe)
18 września	Festiwal Unu Urgo, w Urcos i Calca (w pobliżu Cuzco); odbywają się uroczystości z muzyką z Andów, paradami i tańcami;
7-20 października	El Señor de Luren w Ica; tysiące pielgrzymów oddaje hołd patronowi miasta, główna procesja odbywa się 17 października;
8 października	Rocznica bitwy pod Angamos (święto państwowe)
18, 19 i 28 października	El Señor de la Milagros Limie; odbywają się tłumne procesje dla uczczenia patrona miasta
październik/ listopad	Sezon walk byków, zmagania odbywają się w międzynarodowej obsadzie na Plaza de Acho, najstarszej arenie w obu Amerykach;
1 listopad	Día de Todos los Santos (Dzień Wszystkich Świętych)
1-7 listopad	Jubileuszowy weekend w Puno; rocznicę założenia miasta przez Hiszpanów świętuje się odtwarzając wypłynięcie z wód jeziora Tititaca legendarnych założycieli Imperium Inków- Manco Inki i Mama Ocllo; to najlepsza okazja do oglądania folkloru w Puno;
29 listopad	Tydzień Zana w Chiclayo; to tydzień uroczystości z okazji rocznicy założenia Zana; odbywają się pokazy folklorystyczne, imprezy sportowe wystawy i pokazy Caballos de Paso;
8 grudzień	La Concepcion Inmaculada (Niepokalane Poczęcie)
24 grudzień	Festiwal Santu Rantikuy w Cuzco; na głównym placu sprzedawane jest andyjskie rękodzieło i zabawki;
24 i 25 grudzień	Boże Narodzenie

4. Peruwiańskie smaki

Kuchnia peruwiańska jest niezwykle bogata – od różnorodnych ryb i owoców morza na wybrzeżu, poprzez pikantne dania z gór, aż do obfitości owoców z selwy.

Jednak tradycje kulinarne nie zależą tylko od regionu, ale też od wyznawanej religii, a przecież każda grupa religijna i etniczna ma swoje przyzwyczajenia kulinarne.

Bardzo popularną przyprawą jest ostra papryka, która rośnie niemal w całym kraju i jest używana jako uniwersalna przyprawa.

Niezwykle ciekawy jest fakt, że tak popularne w naszym kraju ziemniaki pochodzą właśnie z Peru i to stąd rozprzestrzeniły się na cały świat. Uprawia się tu kilka ich

rodzajów, np. żółte i małe ciemnoczerwone w surowym klimacie górskim, w okolicach Puno czy też odmianę chudo – przeznaczoną do suszenia. Ziemniaki stanowią podstawę jednodaniowych potraw, popularnych kuchni górskiej.

Równie popularna jest kukurydza, która przed hiszpańską inwazją była uważana za święte pożywienie. Gotuje się ją i podaje na rozmaite sposoby.

Zdjęcie 15- Papryka- najpopularniejsza przyprawa

Najpopularniejsze potrawy

Najbardziej znaną potrawą peruwiańską jest *ceviche*, czyli surowa biała ryba w pikantnej marynacie z limonki, cebuli i

ostrej papryki. Podaje się ją tradycyjnie z kukurydzą, maniakiem lub ziemniakami.

Najpopularniejsze owoce morza to krewetki, kalmary i małże, które są przygotowywane na wiele różnych sposobów.

Escabeche de pescado to smażona ryba podawana na zimno z sosem z cebuli, ostrej papryki i czosnku.

Najpopularniejsze ryby to okoń, chita, lenguado, sola.

Trucha, czyli pstrąg tęczowy to specjalność Cuzco, a w rejonie Amazonki najczęściej jada się ryby słodkowodne, z których za najsmaczniejszą uchodzi *paiche*.

Specjałami „z pustyni” są natomiast dania z kurcząt, kaczki oraz koźliny. Świetnym przykładem może być *seco de cabrito*, czyli pieczone koźlę podawane z fasolą i ryżem.

Są jednak dwa dania, niezwykle popularne w całym Peru, ale niecieszące się wielkim zainteresowaniem turystów. Są to *anticuchos*, czyli szaszłyki z serc wołowych lub wieprzowych oraz *cuy*, czyli świnka morska smażona na głębokim tłuszczu.

III. Rozwój turystyki w Peru

Pomimo, że to państwo przepełnione wspaniałymi, różnorodnymi atrakcjami turystycznymi, zarówno przyrodniczymi jak i historycznymi, a każdy turysta znajdzie tu coś dla siebie, jeszcze do niedawna Peru nie było atrakcyjną destynacją turystyczną.

Przez wiele lat sytuacja wewnętrzna kraju była niestabilna, a bardzo wiele obywateli cierpiało biedę. Wielokrotnie armia, na dłuższe lub krótsze okresy przejmowała władzę, a co kilka lat kraj cierpiał na bardzo poważne kryzysy ekonomiczne, z których najgorszy miał miejsce w 1989 roku. W tym czasie aż 1/3 społeczeństwa żyła w skrajnej biedzie.

W lipcu 1990 roku na prezydenta wybrano Alberto Fujimoriego. Pomimo iż wielokrotnie oskarżano go o łamanie praw człowieka i rządy dyktatorskie, „większość Peruwiańczyków do dziś uważa, że wprowadził on w ich życie porządek i spokój”¹. Jego dokonania są bardzo widoczne. Peru stało się jednym z najszybciej rozwijających się gospodarczo państw na świecie.

W ślad za tymczasową stabilizacją gospodarczą stworzoną przez Fujimoriego, pomimo obaw wielu turystów o własne bezpieczeństwo, turystyka w Peru zaczęła się rozwijać. W 1995 roku New York Times napisał: „Niezrażeni przypadkami terroryzmu, przestępczości ulicznej, czy zachorowań na cholere, turyści od Atlanty po Australię zaczęli przyjeżdżać do Peru w niespotykanych dotąd ilościach. Przybywający głównie do Machu Picchu turyści, przekroczyli liczbę 400 000 w 1994 roku. Dla porównania liczba ta rok wcześniej wyniosła 273 000.”²

Ta dobra passa pociągnęła za sobą budowę kilku luksusowych hoteli i rozpoczęła prywatyzację należących do tej pory do państwa, obiektów zakwaterowania. Jednocześnie, w

¹ źródło: www.allbusiness.com

² źródło: www.allbusiness.com

połowie lat 90-tych rząd Fujimoriego znacznie zwiększył wydatki na infrastrukturę turystyczną, prywatyzował 24 państwowe hotele za sumę około 36 milionów dolarów oraz wydał miliony dolarów na poprawę stanu dróg i lotnisk. Wydatki na turystykę wyniosły ogółem około 300 milionów dolarów, głównie na hotele.

Centfotur – Instytut Rozwoju Turystyki, stworzony przez rząd, podwoił swoje wysiłki, aby polepszyć jakość, wydajność, efektywność peruwiańskich pracowników zatrudnionych w przemyśle turystycznym oraz przygotować ich do objęcia kierowniczych stanowisk w hotelach, restauracjach, itp. W 1995 roku liczba studentów kierunków związanych z zarządzaniem w turystyce wyniosła 1,791 miliona i była o 30% wyższa w stosunku do roku poprzedniego. Oferowano studentom kierunki w hotelarstwie, administracji turystycznej oraz kursy dla przewodników. Centfotur wydał także specjalne certyfikaty oraz stypendia dla najlepszych studentów, studentów możliwością wyjazdu i kontynuowania nauki w Hiszpanii. W wielu miejscach w kraju zorganizowano także kursy zawodowe, warsztaty, seminaria dotyczące m.in. technologii w turystyce, kontroli żywności, higieny, marketingu oraz obsługi klienta.

W 1995 roku liczba turystów zagranicznych wyniosła 446 000, a rok później 600 000!

Niestety 17 grudnia 1996 roku terroryści pojmali setki zakładników w rezydencji japońskiego ambasadora w Limie. Wydawało się, że ten akt terrorystyczny położy kres rozwojowi turystyki w Peru. Jak się później okazało ten kryzys nie miał większego wpływu na przyjazdy turystów do kraju. Dokładnie miesiąc później, w styczniu '97 roku liczba przyjazdów turystów zagranicznych była o 12,7% wyższa niż rok wcześniej- w styczniu '96 roku, a w okresie od stycznia do maja '97 roku liczba przyjazdów wzrosła o 8,1% w stosunku do roku poprzedniego.

Chociaż liczba turystów przyjeżdżających do Peru rośnie z roku na rok dość powoli, jednak najważniejsze jest to, że ta tendencja wzrostowa utrzymuje się do dziś. W 2003 roku liczba ta wynosiła 1,024 mln, czyli o 18,8% więcej niż w roku poprzednim. W 2004 roku przyjechało do Peru 1,203 mln turystów zagranicznych, w 2005 1,486mln, a rok później 1,635 mln.

IV. Analiza rynku turystycznego Peru

1. Rynek recepcji turystycznej

Analizą rynku turystycznego Peru zajmuje się Ministerstwo Handlu Zagranicznego i Turystyki.

Kto przyjeżdża do Peru?

Tabela 3 Liczba przyjazdów do Peru w latach 1991-2006¹

Rok	Liczba przyjazdów
1991	232,012
1992	216,534
1993	271,901
1994	386,120
1995	479,231
1996	668,000
1997	861,000
1998	820,000
1999	944,000
2000	1 027,000
2001	1 014,000
2002	998,000
2003	1 070,000
2004	1 277,000
2005	1 487,000
2006	1 635,000

¹ źródło: www.oas.org, Tourism Highlights Report Edition 2005 oraz 2007

Turystyka w Peru zaczyna rozwijać się w latach 90-tych. W 1991 roku do Peru przyjechało 216,534 turystów. Aż do dziś tendencja wzrostowa się utrzymuje, chociaż jest ona dość powolna. Tylko trzy razy w ciągu 16 lat można zaobserwować spadek liczby turystów – na samym początku w 1992 roku, wtedy przyjechało do Peru o około 16 tysięcy turystów mniej niż w roku poprzednim, dalej w roku 1998 oraz w roku 2002. Są to jednak spadki niewielkie i mało znaczące. Swój pierwszy milion turystów zagranicznych Peru osiągnęło w roku 2000, 6 lat później było to już 1 635,000.

Tabela 4 Przyjazdy do Peru według regionów na świecie w latach 2002-2006 ¹

Region	2002r.	2002r.	2004r.	2005r.	2006r.
Afryka	2	2	3	3	3
Ameryki	714	762	929	1066	1190
Europa	236	252	281	340	354
Wschodnia Azja i Pacyfik	44	50	62	74	82
Południowa Azja	1	1	1	2	2

(dane w tysiącach)

Nie jest niespodzianką, że ze względu na położenie najwięcej turystów przyjeżdżających do Peru to obywatele obu Ameryk. I to się jak na razie nie zmienia. Na drugim miejscu są Europejczycy, daleko za nimi na trzecim miejscu są mieszkańcy Azji Wschodniej i Pacyfiku. Najmniej do Peru przyjeżdża turystów z Afryki i Południowej Azji. Znikome ilości turystów przyjeżdża ze Środkowego Wschodu nie są, więc oni ujmowani w statystykach.

¹ źródło: Ministerstwo Turystyki i handlu zagranicznego w Peru

Tabela 5 Kraje z poszczególnych regionów świata emitujące najwięcej turystów przyjeżdżających do Peru¹

<i>Państwo</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>	<i>2004</i>	<i>2005</i>	<i>2006</i>
Afryka					
RPA	1301	1560	1789	2117	2248
Ameryka Północna					
Usa	190 234	200 800	243 790	293 241	297 317
Kanada	21 066	21 846	25 610	33 933	40 007
Meksyk	14 445	16 908	23 510	27 961	28 168
Ameryka Południowa					
Chile	239 132	249 040	301 024	338 629	415 106
Ekwador	61 910	81 411	110 294	100 808	111 239
Boliwia	59 495	59 337	65 906	71 718	84 068
Argentyna	35 928	38 039	46 035	56 232	63 543
Kolumbia	32 449	33 782	39 026	48 365	53 639
Azja Wschodnia i Pacyfik					
Japonia	17 114	20 299	27 326	32 553	33 925
Australia i Nowa Zelandia					
-	13 475	16 366	19 319	23 716	26 211
Europa					
Wielka Brytania	41 680	48 410	49 396	58 712	59 876
Włochy	21 867	21 679	24 296	27 258	26 755
Hiszpania	30 178	29 853	43 023	58 785	62 289
Francja	36 826	39 736	43 848	52 050	53 518
Niemcy	31 163	33 123	34 846	42 565	42 663

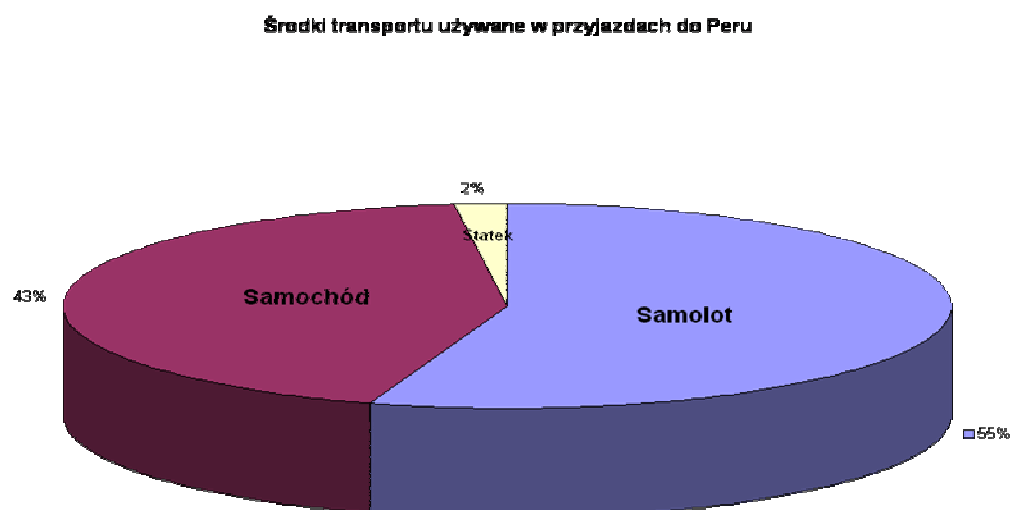
(Dane w tysiącach)

Powyższa tabela przedstawia, które kraje z poszczególnych regionów świata emitują najwięcej turystów przyjeżdżających do Peru. W Afryce jest to oczywiście Republika Południowej Afryki. W Ameryce Północnej na pierwszym miejscu są Stany Zjednoczone, daleko za nimi jest dopiero Kanada i Meksyk. Jeśli chodzi o kraje Ameryki Południowej, najwięcej turystów przyjeżdża z Chile Ekwadoru i Boliwii. Japończycy dominują wśród krajów Azji Wschodniej i Pacyfiku, natomiast Europie są to zdecydowanie Hiszpanie, Brytyjczycy oraz Francuzi.

¹ źródło: Unwto

Spośród wszystkich krajów świata najwięcej do Peru przyjeżdża obywatele Chile. Na drugim miejscu są Amerykanie natomiast na trzecim mieszkańcy Ekwadoru.

Jakimi środkami transportu przyjeżdżają turyści?

Wykres 1 – Środki transportu

Powyższy wykres przedstawia środki używane w przyjazdach do Peru. Nie trudno się domyślić że największą rolę odgrywa oczywiście samolot – i jest to ponad połowa – 55%. Na drugim miejscu jest samochód – 43%. Drogą morską do Peru przybywa tylko 2% przyjezdnych. Kolej nie odgrywa tu żadnej roli.

Jakie są główne cele przyjazdu do Peru?

Zdecydowanie największą rolę odgrywa tutaj wypoczynek, wakacje, rekreacja. W tym celu do Peru przyjeżdża, aż 94% turystów. Na drugim miejscu są cele biznesowe, zawodowe – 4%. W innych niż wymienione przyjeżdża około 2% turystów.

94% - wakacje, rekreacja, wypoczynek

4% - sprawy biznesowe

2% - inne

Jakie zakwaterowanie wybierają turyści?

Turyści przyjeżdżający do Peru w większości wybierają zakwaterowanie w hotelach.

Tabela 6 Liczba noclegów oraz liczba gości w hotelach w latach 2002-2006¹

	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba noclegów w hotelach	2 802	3 870	4 495	5 024	5 367
Liczba gości w	1 434	2 051	2 376	2 709	2 793

¹ źródło: Unwto

hotelach					
----------	--	--	--	--	--

(dane w milionach)

Poza hotelami turyści mogą znaleźć zakwaterowanie w hostelach, kwaterach prywatnych, a także w schroniskach i na kempingach.

Jak długo zostają?

Tabela 7 Średnia długość pobytu w Peru w latach 2002- 2006

	2002	2003	2004	2005	2006
Średnia długość pobytu (dni)	10,80	10,20	10,80	10,60	10,80

Średnia długość pobytu wynosi prawie 11 dni.

Jakie miejsca są najczęściej odwiedzane przez turystów?

Od lat są miejsca w Peru, które cieszą się wciąż taką samą popularnością wśród turystów zagranicznych. Oto 10 z nich:

- 1. Arequipa i niedaleko od niej położony kanion Colca.**
- 2. Cuzco i Machu Picchu**
- 3. Lima**
- 4. Nazca**
- 5. Puno i Jezioro Tititaca**
- 6. Trujillo**
- 7. Rezerwat Paracas**
- 8. Iquitos, dżungla Amazońska**
- 9. Miasto Huaraz**
- 10. Miasto Chiclayo**

Natomiast najczęściej odwiedzane regiony to:

Tabela 8 Regiony najczęściej odwiedzane przez turystów zagranicznych w latach 2004-2005¹

Region	2004	2005
Lima	1 051 411	1 091 917
Cuzco	594 490	692 860
Arequipa	183 107	209 553
Puno	133 250	166 715

Najczęściej odwiedzanym regionem w Peru jest stolica, czyli Lima. W 2006 roku odwiedziło ją 1 091 917 turystów.

Przychody z turystyki:

Tabela 9 Przychody z turystyki w latach 2003 - 2006²

	2003	2004	2005	2006
Przychody z turystyki	940 000	1 078 000	1 081	1 308

Turysta przyjeżdżający do Peru, podczas całego pobytu wydaje średnio około 1200 dolarów. Przychody z turystyki mają charakter wzrostowy. Stanowią 1,9% produktu krajowego

¹ źródło: www.inei.gob.pe

² źródło: Unwto

brutto. Ponad połowa, bo 67% świadczonych usług to usługi związane z przemysłem turystycznym.

W przemyśle turystycznym zatrudnionych jest około 1,5 pracujących, co stanowi około 300 000 miejsc pracy.¹

2. Rynek emisji turystycznej.

Kilka faktów na temat turystyki wyjazdowej Peruwianczyków:²

- ✚ W 2005 roku najchętniej odwiedzanym przez obywateli Peru krajem była Boliwia.
- ✚ Na drugim miejscu znalazły się Stany Zjednoczone jako jedyna bardzo popularna destynacja turystyczna będąca poza obszarem Ameryki Południowej.
- ✚ 50% Peruwianczyków podróżujących do USA wybiera Florydę.
- ✚ Najchętniej jednak jako destynację turystyczną wybierają kraje sąsiednie, ze względu na bliską odległość, brak konieczności otrzymania wizy czy paszportu, a także ze względów biznesowych
- ✚ Lokalne agencje turystyczne są coraz rzadziej wybierane na korzyść innych rozwiązań np. kupowania biletów lotniczych przez Internet.
- ✚ Peruwianczycy podróżujący wraz ze swoimi rodzinami chętnie kupują pakiety turystyczne oferowane przez lokalne agencje turystyczne.

Tabela 10 Liczba wyjazdów zagranicznych Peruwianczyków latach 2002-2006³

	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba wyjazdów zagranicznych	1 232	1 392	1 635	1 841	1 857

(dane w milionach)

¹ źródło: WTTC

² źródło: www.buyusa.gov

³ źródło: Unwto

Najchętniej odwiedzane kraje to:

- Boliwia **24%**
- USA **20**
- Chile **19%**
- Ekwador **10%**
- Argentyna **5%**
- Inne **22%**

Tabela 11 Wydatki turystyczne Peruwiańczyków w latach 2002-2006¹

	2002	2003	2004	2006	2006
Wydatki turystów peruwiańskich	580	598	620	680	760

(dane w milionach dolarów)

3. Infrastruktura Turystyczna

Baza noclegowa

Jakie hotele i ile znajduje się w Peru?

¹ źródło: Unwto

W Peru znajduje się około 7050 miejsc zakwaterowania, w tym około 551 hoteli. Pozostałe to hotele, kwatery prywatne, schroniska i campingi.

W Peru znajduje się:

27 – 5*

24 – 4*

500 – 3* hoteli.

Zdecydowanie najwięcej jest hoteli 3 *.

Tabela 12 Liczba pokoi i miejsc noclegowych hotelach i podobny miejscach zakwaterowania w latach 2002-2006 ¹

	2002	2003	2004	2005	2006
Liczba pokoi	121 591	125 242	130 811	136 605	142 791
Liczba łóżek	209 918	218 602	228 658	238 979	249 582

Jak pokazuje powyższa tabela liczba pokoi i łóżek zwiększa się z roku na rok. Rząd peruwiański przeznacza dość duże środki na budowę hoteli, rozbudowę lotnisk oraz poprawę stanu dróg.

¹ źródło: Unwto

Lotniska i linie lotnicze

Większość turystów wybiera połączenia lotnicze, umożliwiające przemieszczanie się pomiędzy najbardziej interesującymi miejscami. Codzienne połączenia z większością miast obsługuje wiele linii minimalnie różniących się ceną i jakością. Często trafiają się też okazje tanich przelotów.

Główną linią lotniczą w Peru jest LanPeru, oferująca dość wysoki standard usług, w porównaniu z innymi krajowymi liniami lotniczymi, które niestety bywają nieprzewidywalne – ich terminarz często się zmienia, podobnie jak kierunki lotów, które na dodatek są często odwoływane.

W Peru znajduje się 19 lotnisk obsługujących międzynarodowy ruch lotniczy.

Tabela 13 Lista lotnisk obsługujących międzynarodowy ruch lotniczy¹

Miasto	Nazwa portu lotniczego
Arequipa	Rodriguez Ballon
Ayacucho	Col Alfredo Mendivil Duarte
Cajamarca	Gen Armando Revoredo Iglesias
Chiclayo	Jose Abelardo Quinones Gonzale
Cuzco	Velazco Astete
Ilo	Ilo
Iquitos	Col Francisco Secada Vignetta
Juliaca	Inca Manco Capac

¹ źródło: www.aircraft-charter-world.com

Lima	Las Palmas
Piura	Capt Guillermo Concha Iberico
Pucallpa	David Abenzur Rengifo
Puerto Maldonado	Padre Aldamiz
Rioja	Rioja
Tacna	Col Carlos Ciriani Santa Rosa
Talara	Capitan Montes
Tarapoto	Cdte.Guillermo D Castillo Par.
Trujillo	Cap Carlos Martinez De Pinill
Tumbes	Pedro Canga
Yurimaguas	Moises Benzaquen Rengifo

Oprócz tego znajdują się 22 lotniska obsługujące nieregularny ruch lotniczy, głównie loty czarterowe.

Najwięcej pasażerów obsługuje międzynarodowe lotnisko w Limie.

Pociągi

Podróżowanie po Peru drogą lądową nie stwarza większych problemów, wręcz przeciwnie - daje znakomitą okazję poznania głębi kraju i podziwiania cudownych krajobrazów.

Koleją peruwiańską zarządza „The National Railway Company” („Empresa Nacional de Ferrocarriles”).

W kraju znajdują się dwie trasy kolejowe. Najbardziej popularna wśród turystów jest trasa południowa łącząca Arequipę z Juliaca, Puno i Cuzco oraz Juliaca i Puno. Ta trasa wiedzie również z Cuzco do Machu Picchu. Druga trasa zaś wiedzie z Limy do Huancavelica. W zależności od budżetu, jakim dysponuje turysta, może on wybierać pomiędzy pierwszą, a drugą

klasą. Należy jednak pamiętać, że pociągi drugiej klasy są dość powolne i trudno na nich polegać.

Taksówki

Taksówki są podstawowym i tanim rodzajem transportu w Limie. Należy jednak pamiętać, że taksówki w Peru nie posiadają taksometrów i przed rozpoczęciem kursu należy się targować o cenę.

Autobusy

Dość wygodnym środkiem transportu mogą się okazać

autobusy. Wiele z nich kursuje przez cały dzień do większości miast. W Peru znajdują się setki firm oferujących takie przejazdy, należy jednak pamiętać, aby polegać tylko na tych

sprawdzonych. Tylko wtedy podróż autobusem będzie szybka, tania i bezpieczna.

4.Branża turystyczna¹

Największe agencje turystyczne w:
Limie:

¹ źródło: www.perucontact.com

- ✚ Ballestas Island Tours
- ✚ Coltur- założona w 1957 roku, organizuje różne rodzaje aktywności dla turystów, posiada biura w Limie, Cuzco i Arequipie
- ✚ Condor Travel
- ✚ Daisy Tours
- ✚ Air Nazca – organizuje wycieczki do Ancash, Cuzco, Arequipy oraz innych prowincji w Peru
- ✚ Varisvil
- ✚ Viajero Peru – wycieczki po Limie

Cuzco:

- ✚ Explore Peru- istnieje od 7 lat, organizuje zajęcia rekreacyjne łączące kontakt z kulturą oraz niecodzienne podejście do turystyki.
- ✚ Andean Life – specjalizuje się w organizowaniu wycieczek dla małych grup i wycieczek kulturowych.
- ✚ Discover Cuzco
- ✚ Laly Tour Guide
- ✚ Nice Tour Peru Eir Ltda. – Oferuje doświadczonych przewodników oraz alternatywne trasy zwiedzania
- ✚ Peru Paradise Travel
- ✚ Explorandes – organizuje wycieczki trekkingowe

Nazca:

- ✚ Alegria Tours – organizuje loty nad płaskowyżem Nazca, Paracas oraz wyspami Ballestas
- ✚ Nazca Trails- organizuje loty nad płaskowyżem Nazca oraz jednodniowe wycieczki do pobliskich cmentarzysk.

Arequipie:

- ✚ Zarate Aventuras – organizuje wspinaczkę górską na wszystkie pobliskie szczyty, wspinaczkę na wulkan El Misti oraz wycieczki do kanionu Colca

✚ Ideal Travels- organizuje wycieczki do kanionu Colca, Cotahuasi, Majes River, Toro Muerto oraz do wulkanicznej doliny Andagua.

Puno:

- ✚ Allways Travel – organizuje jednodniowe wycieczki nad Jezioro Tititaca na wyspy: Taquile, Uros oraz Amantani
- ✚ Piramide Touros: - jak wyżej

Najwięksi touroperatorzy w:

Cuzco:

- ❖ Amazon Andes Peru
- ❖ Contacto Aventura Travel Adventure
- ❖ Cusco Wonders Travel
- ❖ Apu Salkantay – turystyka aktywna
- ❖ Peru Bergsport
- ❖ American Travel Explorer

Limie:

- ❖ Adventure Sin Limites Travels Tours
- ❖ Peru Expeditions
- ❖ Ecoaventura Vida
- ❖ Mochitrek Peru
- ❖ GrandTour Peru
- ❖ Highland Peru

Największe firmy transportowe:¹

- Ormeno
- Cruz del Sur
- Tepsa
- Civa

^{1 1} Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006 s 334

Spis zdjęć, rysunków, tabel i wykresów:

Tabele:

Tabela 1 – Średnie roczne temperatury i opady w Peru

Tabela 2 – Święta i festiwale w Peru

Tabela 14- Liczba przyjazdów do Peru w latach 1991-2006

Tabela 15- Przyjazdy do Peru według regionów na świecie w latach 2002-2006

Tabela 16- Kraje z poszczególnych regionów świata emitujące najwięcej turystów przyjeżdżających do Peru

Tabela 17- Liczba noclegów oraz liczba gości w hotelach w latach 2002-2006

Tabela 18- Średnia długość pobytu w Peru w latach 2002- 2006

Tabela 19- Regiony najczęściej odwiedzane przez turystów zagranicznych w latach 2004-2005

Tabela 20- Przychody z turystyki w latach 2003 – 2006

Tabela 21- Liczba wyjazdów zagranicznych Peruwiańczyków latach 2002-2006

Tabela 22- Wydatki turystyczne Peruwiańczyków w latach 2002-2006

Tabela 23- Liczba pokoi i miejsc noclegowych hotelach i podobny miejscach zakwaterowania w latach 2002-2006

Tabela 24- Lista lotnisk obsługujących międzynarodowy ruch lotniczy

Zdjęcia:

Zdjęcie 1- Surowe wybrzeże Peru

Zdjęcie 2- Andy peruwiańskie

Zdjęcie 3- Peru- raj dla miłośników ptaków

Zdjęcie 4 i 5- Peruwiańczycy

Zdjęcie 6- Kajakarz w kanionie Colca

Zdjęcie 7- Plaza de Armas w Limie

Zdjęcie 8- Most westchnień w Limie

Zdjęcie 9- Plaza de Armas w Arequipie

Zdjęcie 10- Katedra przy Plaza de Armas w Cuzco

Zdjęcie 11- Machu Picchu

Zdjęcie 12- Rysunki na płaskowyżu Nazca

Zdjęcie 13- widok na wyspę Uros

Zdjęcie 14- Kolorowa fiesta

Zdjęcie 15 Papryka- najpopularniejsza przyprawa w Peru

Rysunki:

Rysunek 1- Położenie Peru

Rysunek 2- Francisco Pizarro

Rysunek 3- Podział administracyjny Peru

Wykresy:

Wykres 1- Środki transportu

Bibliografia:

- Przewodnik Gazety Wyborczej pt. „Podróże Marzeń” – Peru; Mediaprofit, Warszawa 2006
- „Peruviańskie spotkania”, Michał Różycki, Nasza Księgarnia Warszawa 1989
- „Ameryka Południowa”, praca zbiorowa pod redakcją C. Collin Delavaud, Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa 1982
- Kraje pozaeuropejskie: zarys geografii turystycznej, praca zbiorowa pod redakcją Zygmunta Kruczka, Proksenia, Kraków 1997
- www.peru.gotolatin.com
- www.therealperu.co.uk
- www.aircraft-charter-world.com
- www.travelplanet.pl
- www.travourbusiness.com
- www.inei.gob.pe
- www.wikipedia.org
- www.rp.pl
- www.oddysei.com
- www.allbusiness.com
- www.aedes.com.pe

 www.oas.org

 www.taraka.pl

 www.onet.przewodnik.pl

 www.andeantravelweb.com

 www.lonelyplanet.com

 www.businessplans.org

 www.perutrotter.pl

 www.holidaycheck.pl